

RAMUT

Rebolusyonaryo nga Edukasyon ken Kultura
ti Umili iti Ilocos-Cordillera
Hulyo 2021

Literari Koleksyon

Pakauna

“Ti panggep tayo ket isigurado a ti literatura ken arte ket maipauneg a nasayaat iti sibubukel a rebolusyonaryo a makina kas napateg a paset, a mausar kas nabileg nga armas iti panangkaykaysa ken panangipaadal iti umili ken iti panangraut ken panangparmek iti kabusor, ken dagitoy ket mangtulong iti umili a sipupuso ken nagkaykaysa a manglaban iti kabusor.”

-Mao Zedong, "Tungtongan iti Porum iti Yen-an Maipanggep iti Literatura ken Arte, Mayo 1942

Iti agtultuloy a panagabante ti gubat ti umili, kagiddan a maipasasaknap ken dumurdur-as ti rebolusyonaryo a kultura. Kas paset na daytoy, maparpartuat ti nadumaduma a porma ti sining ken literatura a mangisarsarming iti aktwal a panagbiag ken pannakidangadang ti umili a maidadaneg ken magungundawayan. Naregta ti Nalabbaga a Hukbo ken masa a mangpadpadur-as iti managparnuay a kabaelan iti pangkultura a trabaho, a ti resulta na ket ti adu a daniw, skit, drowing, video, sanaysay, kanta ken dadduma pay.

Daytoy a koleksyon ket sagut ti Rehiyon nga Ilocos-Cordillera para iti naimbalitukan a selebrasyon ti 52 a tawen ti Partido Komunista ti Pilipinas. Usaren tayo dagitoy kadagiti selebrasyon ti anibersaryo, innadal, miting ti masa ken dadduma pay nga okasyon a maurnongan dagiti umili ken Hukbo.

Maawis ti umili ken kakadua nga agtultuloy a mangipatulod kadagiti partuat nga arte ken literatura para kadagiti sumarsaruno pay a koleksyon.

Ti **RAMUT** ket rebolusyonaryo a pagiwarnak para iti edukasyon ken kultura ti umili iti Ilocos-Cordillera. Agserbi daytoy para iti nauneg a panagadal, panagamiris ken panangiramut kadagiti nadumaduma nga isyu a makaapektar iti umili. Kasta met nga agserbi ti Ramut kas pagayusan ti nadumaduma a porma ti rebolusyonaryo a kultura a mangiladawan iti biag ken dangadang ti umili - dagiti kanta, daniw, drowing ken dadduma pay a literatura ken sining.

Ti **RAMUT** ket nakapauneg iti tarabay ti Partido Komunista ti Pilipinas.

LINAON

Gubat ti Umili

Sinno, Sinno Ti Pudno A Terorista
Atiddog a Dalan
Lalaging Makabuluhan Ang Makidigma
Orkestra Ng Digma
Bilang
Mga Pagsubok sa Buhay Gerilya
For We Are The New People's Army
Say-ang ti Umili
Dalan
Ang Mga Diwata Ng Kagubatan
Papang

Rebolusyonaryo a Kinabanuar

Ang Kuwento ng Agosto 8
Alay Sa Mga Martir ng Pakikibaka

Gawaing Masa

Gawaing Masa
Agraryo A Rebolusyon
Pakikibahagi sa Trabaho ng Masa
Biyaheng Tagumpay
Ti Biag ti Hukbo iti Panawen ti Panagtutudo

Kasasaad ti Mannalon

Rusing iti Kalgaw

Ruk-at
Kuwentong Magsasaka
Magsasaka
Ullalim

Kababaihan

Ano Nga Ba Ang Isang Ina
Kung Hindi Ka Pa Nakakakita Ng Babaing Hukbo
Rebolusyonyong Nanay

Kabataan

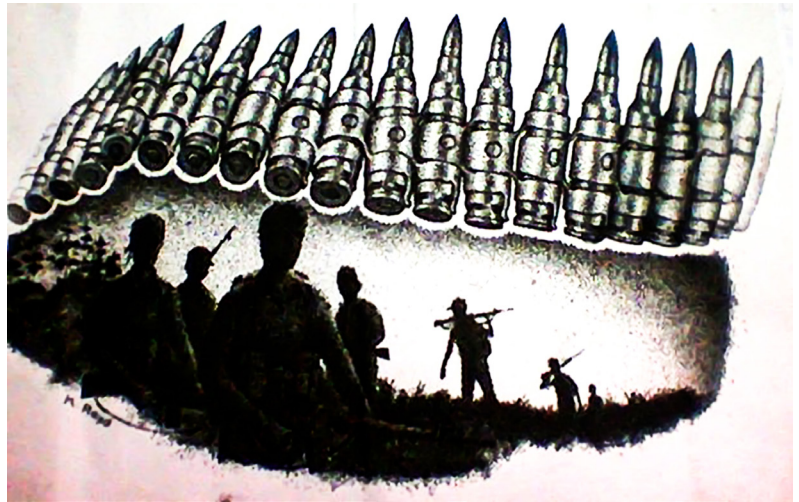
Agtutubo Rumuk-at, Itag-ay ti Armas!
Ako Bilang Kabataan
Hamon Sa Kabataan
Nasaan Na Nga Ba Ako Ngayon
Kabataan a Mannalon, Tumakder ken Makidangadang!

Rebolusyonyo nga Ayat

Rebolusyonyong Kasal
Laylaydek a Balasang

Kanta

Kasasaad iti Pandemya
Annuroten A Gabay
Salidummay Gardinero
Gun-oden ti Balligi
Tignayan a Masa, Gubat a Gerilya
Igpaw Mga Kasama
AgReb a Kampanya
Gubat ti Umili

GUBAT TI UMILI

Sinno, Sinno ti Pudno a Terorista?

Ka Jiggs

I

Sinno, sinno ti pudno a terorista?
Isuda a mangilablaban ti karbengan ti umili?
Isuda a tumultulong iti pangkabiagan ti tattao?
Isuda a mangipagpagna ti wayawaya ken demokrasya?

II

Sinno, sinno ti pudno a terorista?
Isuda a mangag-agaw ti nagtaudan a daga!
Isuda a mangbombomba kadagiti eskwelaan ken komunidad!
Isuda a mangpatpatay kadagiti progresibo ken aktibista!
Saan kadi a ni Duterte, kakadua na nga apo't daga,
dadakkel a kapitalista ken imperyalista ti pudno a terorista?

III

Datayo a New People's Army
Makunkuna a soldados ti umili
Naindasigan a gubat ti ilablaban tayo
Saan a terorista, ngem pudno a rebolusyonaryo!

IV

Awan, awan sabali!
Armado a pannakidangadang
ti sadiri!
Mangibagi ti nalawa nga umili
Isu a kakailian, sumampa iti
New People's Army!

*Ni Kadua Marxes "Ka Jiggs" Dazon ket nagmartir iti labanan iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia, Ilocos Sur idi Agosto 8, 2020.

Atiddog a Dalan

Ka Alex

Atiddog a dalan ti inkami
daldaliasaten
a kasla awan patingga.
Awan sarday ti inkami
pannakidangadang
Ngem saan koma maawanan ti
namnama
iti pananggun-od ti wayawaya a
makuna.

Ta uray man nu kasano kaatiddog ti
dalan
wanno kalawa ti kabambantayan
saan tayo nga agsardeng,
intayo latta pagnaen
uray man no kasano ti rigat nga intay
sagrapen
ken uray man kasano kangato ti
bantay ken kabakiran ken
kakaykayoan nga intay malabsan
ituloy tayo ta isu ti kasapulan.

Nadumaduma ti intayo pagpagnaen
Nasamek a dalan, pasang-at wanno
pasalog
Rangrangkis man wanno turturod.
Intayo latta daliasaten,
Dagiti babassit a waig ken nalalawa a
karayan
Dadakkel a batbato masapul nga
annadan.

Kas dagitoy serra iti dalan, adu ti
rigat ken pannubok intay
sagrapen

Ngem saan tayo maupay, di
tay'agsarimadeng
saan tayo agsardeng a manggun-od ti
wayawaya
dagiti umili a magungundawayan ken
maidadan
gapu iti bulok a sistema ken
gobyerno iti agdama.

Isunga intayo agkaykaysa
Parmeken, rippuogen agar-ari a dasig
Intayo ipursige ti panagrebolusyon
Patibkeren ti kapanunotan ken
pakinakem
a sumango iti anyaman a rigat nga
intayo masabat
Ita nga agdama wanno inggana iti
panagballigi
Ta kasta ti pudno nga agserbi iti
umili.

Pagkat Lalaging Makabuluhan ang Makidigma

Ka Lerin

lalaging makabuluhan ang digmaan
sa nagbabagong panahon
uso ma'y nag-iiba
ngunit hindi ang mga aral
na nahalaw sa kasaysayan

palaging kinukutya
ng imperyalista at ng mga tuta niya
na ang rebolusyon ay laos na
na hindi na maaari pa
ang makidigma sa panahon ng milenya

panahon man ngayon ng milenya
kalagayan ba'y may nagbago kaya?
umunlad lamang ang teknolohiya
lalong nagiging basura ang kultura
ngunit ang umiigting na pagkadusta
hanggang ngayo'y ramdam pa
ng mamamayang patuloy na nagdurusa
sa pagkaalipi't pagkadukha

maugong pa rin ang panawagan
tumatawag pa rin ang pangangailangan
nagbabangon ang sambayanan
iisa pa rin ang isinisigaw
ng mga nagngangalit na damdami't
kalam na sikmura:
sa makauring pang-aaping dinaranas
hindi magmamaliw ang apoy ng digmaang
titighaw sa pagnanais ng mamamayang
lumaya at magkaroon ng buhay na masagana!

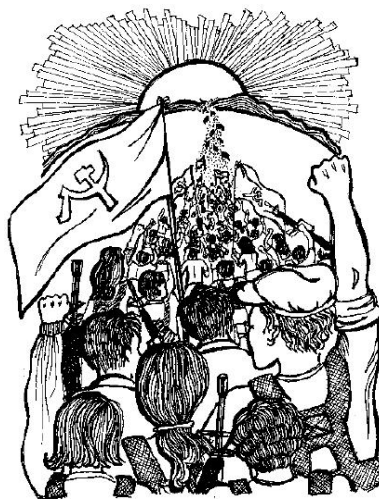
Gaputa Agnanayon A Napateg ti Pannakigubat

Agnanayon nga agserbi ti gubat
iti agbalbaliw a panawen
moda man ket agbalbaliw
ngem saan a dagiti adal a naadaw iti pakasaritaan

agnanayon a lalaisen ti imperyalista ken dagiti aso-aso
a ti rebolusyon ket saanen nga agserbi
a saanen a mabalin a makigubat iti panawen ti milenya

panawen man ti milenya kasasaad kadin ket nagbaliwen?
Dimmur-as laeng ti teknolohiya
ad-adda a nagbalin a basura ti kultura
ngem umir-irteng ti pannakaidadanes
inggana iti agdama ket marikna pay
ti umili a tuloy-tuloy nga agsagsagaba
iti pannakaadipen ken pannakaparigat

agallangungan latta ti panawagan
umaw-awag latta ti pakasapulan
bumangbangon ti umili
maymaysa latta ti pukkaw
dagiti makaunget a rikna ken agkiraos a
buksit:
iti naindasigan a panangidadanes a
sagsagabaen
saan a masebseban ti apuy ti gubat
a mangitag-ay iti kalikagum ti umili
a mawayawayaan ken agbiag a nawadwad!

Orkestra ng Digma

Ka Norton

Ang mga orkestrang awitan ng mga ibon
Sa mabining kumpas ng mga dahon
Tila isang awit ng inang mapagkalinga
Para sa mga anak na iniluwal ng digma

Ang masigabong palakpakan ng mga kawayan
Ay tulad ng umaapaw na suporta ng sambayanan
Sa marubdob masinsin at malaganap na digmaan
Na maalab na isinusulong ng Bagong Hukbong Bayan

Sa pagsayaw ng mga palay sa saliw ng hangin
Sa pagsugod maihahambing
Sa tambangan at kubkuban
Hanggang ang kaaway ay di na makalaban

Sa kanayunan na ating lunsaran
Ng mga mapagpasyang labanan
Habang ang karit at maso na magkatuwang
Malayang lipunan ang isisilang

Ang gintong kulay ng haring araw
Ay tulad ng partido na siyang ating tanglaw
Sa pagsusulong nitong makauring digma
Walang ibang layon kundi ang paglaya

Bilang

Ka Tala

Di nagsisimula, di nauubos, di natatapos.
May una at huli,
Ngunit di pa nararating ang katapusan.
Bagay na hilig aralin,
Ng nilalang na nakadiskubre
Kung pa'no maintindihan,
Mapakinabangan at Magagamit na palatandaan.

'Ayun nga'
Tumatanda ka na
At di malayong susunod ang iba.
Tulad niya, siya, siya
At lahat tayong humihinga
Ngunit numero ng bawat isa
Ay di kailanman itinatakda
'Di Diyos, Bathala, ni Tadhana
ang makapagsasabi ng "Tapos na"
'di manunulat, 'di makata
Ni kaaway ng kilusan at masa
Dahil tayo'y walang katapusan
Ang ating bahagi ay mananatili,
Kahit bangkay ay nasa libingan.

Mga numerong nag-alay ng higit
Kaysa lahat ng numerong nabanggit

Dahil karangala'y 'di batay sa bilang
Ng kahit ilang ambag sa digmaan
At sa 'ting gintong karanasan
Higit pa sa bilang ang ating ipagdiriwang
Kundi ang mga tagumpay at kabiguan
Na siyang nagpapatatag sa'ting kilusan

Hala,
At ating paramihin at patatagin
Ang ating bilang
At maligayang kaarawan sa ating mga kasamahan

Mga Pagsubok sa Buhay Gerilya

BHB-Ifugao

Sino bang mag-aakala
Eto at 2019 na pala
Singkwenta na ang Partido
Pero sa tagumpay tayo'y di pa
dumudulo

Naalala mo pa ba? Mahaba ang
panahon
Maraming kahinaan at kamalian
Ang ating binuno at inigpawan
Mga paraan at manerang di angkop
Ating iwinasto upang tayo ay di
mapako.

Pinursige natin ang BKP para sa
masa
Bibo, pilyo at matanong sila
Nag-aral tayong maging instruktur
at artista
Para masiguradong prinsipyo ng
Partido ay magagap
nila.

Sa baryong 30 taong di nakaapak
Sinalubong tayo ng masang mainit
ang pagtanggap
Binusog nila tayo ng kamote at
karne ng usa
Tanong nila: Bakit ang Hukbo ay di
tumatanda?

Maraming pakat na di
nagtagumpay
Dahil may mga kulang pa pala sa
ating pamamaraan
Sinikap na mag-ekspansyon
Maraming aral na napulot mula
roon

Ilang beses ba tayong
nagkatampuhan?
Ilang beses din tayong
nagkapikunan?
Tinanong tayo 'Mali ba ang
maggahal?'
Sagot natin: 'Hindi, basta Partido
ang iyong first love.'

Mapa-Ompong man o mapa-Rosita
Tanong ng kasama "May bagyo ba?"

Mabasa man ng ulan o liparin ng
hangin
Bigas at morale ay sapat pa din.

Naku heto at may dependensya pa
palang pahabol
Ang 54th IB na napakasahol
Atake ay nakayanang maniobrahan
Dahil sa kapasyahang lumaban

Huwag mag-alala kasama --
Sa dami ng ating pinagdaanan
Siguradong gabunton din ang ating
natutunan
Matuto ng digma sa mismong
pakikidigma
Ito ang wastong paraan, wala nang
iba.

Ang dumating sa ating mga
pagsubok at kabiguan
Parang ulan sa larangan - walang
katapusan
Manalig ka kasama:
Ang ulan ay titila din. Ito'y batas ng
kalikasan.
Ang rebolusyon ng mga inaapi ay
magwawagi. Ito'y
batas ng kasaysayan.

Matutong bumangon at magtuwid
Pagmamahal sa masa di dapat
masaid
Huwag mawalan ng optimismo at
pag-asa
Kakadua, fight latta!

Dagiti Pannubok iti Biag a Gerilya

Sinno kadi ti mangipagarup
2019 gayamen
Limapulon ti Partido
Ngem balligi tayo ket
Di pay nagmurdong

Malagip mo pay kadi? Atiddogen ti panawen
Adu ti kamali ken nagkapuyan
Ti intayo nabukel ken rinimbawan
Dagiti pamuspusan ken tignay a saan
nga umannatop
Inlinteg tayo tapno saan
tayo a maisaltek

Inpursige ti BKP para iti
masa
Bibo, pilyo ken adu ti
saludsod da
Agad-adal tayo nga agbalin
nga instruktur ken artista
Tapno siguraduen a ti prinsipyo ti
Partido ket matarusan da.

Iti baryo a 30 tawen a saan a nabaddekan
Sinabat datayo ti masa a nabara a nangngawat
Binussog da tayo ti kamote ken karne ti ugsa
Saludsod da: Apay ti Hukbo ket saan a bumaak?

Adu ti pakat a saan a nagballigi
Gapu ta adu pay gayam ti kurang kadagiti pamuspusan
Inpursige ti ekspanyon
Adu nga adal ti naadaw manipud ditoy

Mano a daras tayo kadin a nagpinnasugnod?
Mano a daras met laeng a nagrinnisiris?

Saludsod kadatayo ‘Kamali kadi ti mangipateg?’

Sungbat tayo: ‘Saan basta Partido ti first love yo.’

Uray Ompong pay wenno Rosita Saludsod ti kadua ‘Adda kadi bagyo?’

Basaen man ti tudo wenno itayab ti angin
Bagas ken morale ket umanay pay.

Hala! ket adda pay pakamakam a dependsib
ti 54th IB a narungsot
Panagraut da ket nabaelan a nasango
Gapu iti panggeddeng a lumaban.

Saan a madanagan kadua –
Iti kaadu ti intayo naglasatan
Sigurado a ginabsuon met ti intayo nasursuro

Agadal iti gubat babaen mismo iti pannakigubat

Daytoy laeng ti pamuspusan, awanen ti sabali pay.

Dagiti simmangbay kadatayo a pannubok ken pannakapaay
Kasla tudo iti larangan – awan sarday

Agtalek kakadua:

Ti tudo ket agsardeng met laeng.
Daytoy ket linteg ti kalikasan.

Ti rebolusyon dagiti maidadanes ket agballigi. Daytoy ket linteg ti pakasaritaan

Adalen a bumangon ken agilinteg
Panangipateg iti masa saan a rumbeng a matianan

Saan a mapukawan ti optimismo ken namnama

Kakadua, fight latta!

For We Are the People's Army

Ka Emil

We can transform treacherous mountains into trustworthy hills,
Dangerous cliffs into safe clearings,
Dark, cold rivers into rejuvenating springs,
For we are the people's army

We can make frozen stones into warm hearths,
Bitter-tasting wild plants into nutritious meals,
Prickly pine needles into soft beds,
For we are the people's army

We can turn fierce giants into inutile paper tigers,
A few, seemingly weak bugs into a million-swarm of strong bees,
Imprisoned minds into liberated fists,
For we are the people's army

We can change serfs and slaves into lords of their own lands,
Massive hunger into feeding of the multitude,
A land full of suffering into a nation of bountiful harvests,
For we are the people's army

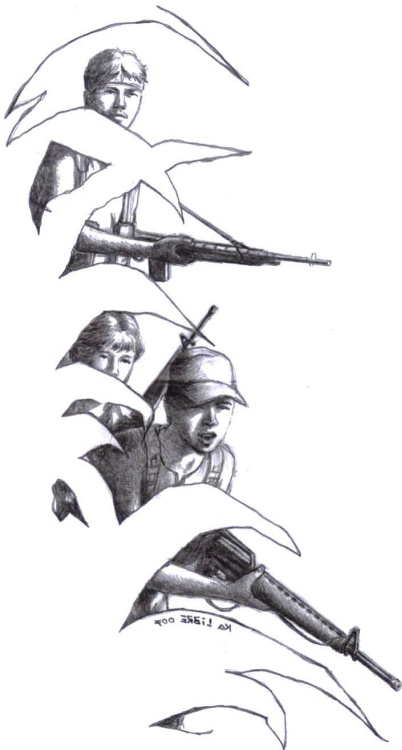
With the masses we are invincible
They are the reason of our being
With the masses, we can do what is
seemingly impossible
For we are the people's army

Gaputa Dakami ket Hukbo ti Umili

Kabaelan tayo nga itransporma
dagiti napeggad a bantay a
mapagtalkan a turod,
Napeggad a derraas iti natalged
nga uma,
Nasipnget ken nalammiis a karayan
iti makapabang-ar nga ubbog
Gapu ta dakami ti hukbo ti umili

Kabaelan tayo a pagbalinen dagiti
nalammiiis a bato a nabara a
dalikan,

Napait a mulmula iti bakir iti
nasustansya a taraon,
Nasiit a bulong ti saleng iti
nalammuyot a katre,
Gaputa dakami ti hukbo ti umili

Kabaelan tayo a pagbalinen dagiti
nauyong a higante nga inutil a
tigre a papel,
Ti sumagmamano a kasla nakapsut
nga insekto iti minilyon a napigsa
nga uyokan,
Nabalud a kapanunotan iti nawaya
a gemgem
Gaputa dakami ti hukbo ti umili

Kabaelan tayo a pagbalinen
dagiti adipen ken mannalon a
mangtagikua iti bukod da a daga,
Ti nakaro a bisin iti panangtaraon
iti kaaduan,
Ti daga a napnuan ti kinarigat iti
pagilian ti narang-ay a panagapit,
Gaputa dakami ti hukbo ti umili

Kadua ti masa ket saan tayo a
maparmek
Isuda ti gapu nga adda kami
Kadua ti masa, kabaelan tayo nga
aramiden ti kasla imposible
Gaputa datayo ti hukbo ti umili

Say-ang ti Umili

Ka Asyong

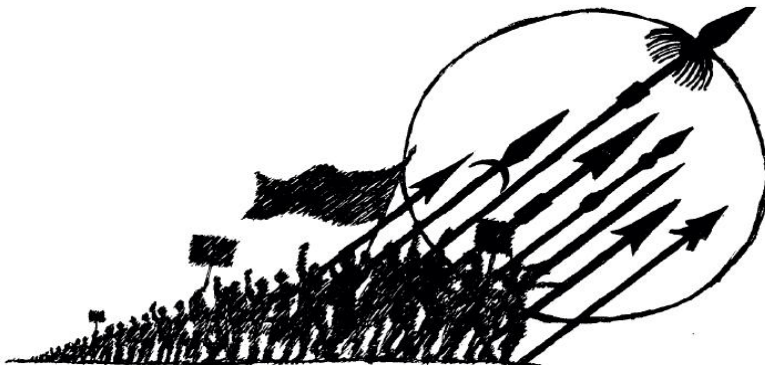
Nalabbaga maingel a
mannakigubat
Kabinnulig mo ti tuok ken rigat
Naiyannak ka a daksanggasat
Biktima ka ti buklis, dasig a
mangparparigat

No iti tay-ak ti gubatan, umili tay
inka salsalakniban
Riyaw ni umili a
magungundawayan,
Nagbalin a pungtot iti tengnga ti
barukong mo
Saan pulos a magawidan

Kaarigmo man 'tay say-ang
A salaknib ti kayumanggi, daga a
nakaiyanakan

Di mo ngarud ibbatan prinsipyo
nga ilablaban
Tarabay ken sadiri ti umili a
makidangadang
Gapu ta napanday ken natenneb
ka

Iti teorya ken praktika
Saplit man, dalluyon, wenno
allawig
A mangduprak kenka
Tibker ti panggeddeng mo dinto
agduadua
Ta nairamut kan iti nalawa a masa
Biag ken patay sisasagana ka
Agbiag ti umili, agbiag ti armado a
dangadang!

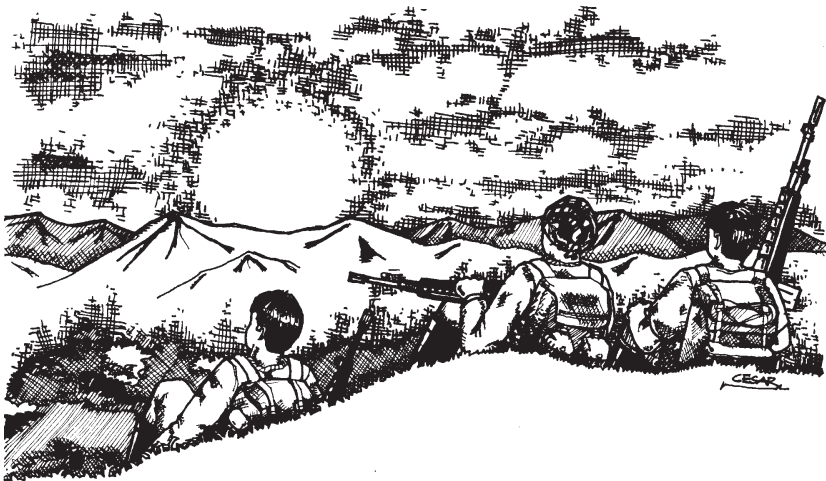

Ni Kadua Mar 'Ka Asyong' Capulas ket nagmartir iti labanan iti Bgy. Suagayan, Santa Lucia, Ilocos Sur idi Agosto 8, 2020.

Dalan

Ka Maya

Ti dalan nga intay pagnaen,
adu a rigat ti intay sagrapaen
atiddog a pasang-at, pasalog ken
pakibas ti intay daliasaten
waig man wenno karayan ti ballasiwen.
Nu man pay kasano kaatiddog ti dalanen
nu para iti umili ti intay panunuten,
ti bannog nga intay sagabaen
agpukaw a kasla angin.
Nu awan koma daytoy bulok a sistema
'di tay koma agrigrigat a magmagna.
Nu awan koma ti agar-ari
di koma agrigrigat dagiti umili.
Anya pay koma ti mauray
nu saan nga agtignay,
awan ti dadduma a solusyon
nu di lumaok ti rebolusyon!

Ang Mga Diwata ng Kagubatan

Ka Maya

Mainit ang gabi at maingay ang huni ng mga lamok na umaaligid sa mukha ni Jasmine. Nakapikit pang kinapa ang karton sa uluhan at itinaboy ang mga insekto, saka tinanggal ang manipis na kumot. Sa di kalayuan ay tumatahol at umuungol ang aso nina Mang Berting. Umupo si Jasmine at saka sumilip sa butas ng kawayang bintana. Nakita niyang ang maliliit na puting ilaw na pila-pilang gumagalaw sa paanan ng bundok, tila bang mga alitaptap na dahan-dahang

sumasayaw sa dilim. Nang nahimasma sa'y biglang tumayo at tinitigan muli ang mga ilaw.

“Hindi ako nananaginip. Nandyan na naman sila,” bulong ni Jasmine sa sarili. Natityak niyang sa susunod na araw ay madalas na naman ang pag-alis nina Itay Pulong at Inay Oding, pati na rin ang mga itay at inay ng kanyang mga kalaro.

Tatlong buwan na ang nakakalipas mula noong huling magpakita ang mga diwata sa kanilang sitio. Si Jasmine, walong taong gulang at ang kanyang malikot na imahinasyon ang may katha sa paniniwalang ito na kumakalat sa kanilang magkakalaro. Ikaapat na beses nang nagpakita ang mga diwata, at sa tuwing nariyan sila ay gabi-gabing umaalis ang kanyang Inay at Itay, ganoon din ang kanyang Ate Necy at Kuya Alex.

Uuwi sila na taglay ang di maipaliwanag na kasiyahan at enerhiya, at Jasmine naman ay lubos na nahihiwagaan sa kanilang bulong-bulongan.

Mula noong unang beses na dumalaw ang mga diwata ay naging palagian na ang pagsasama-sama ng mga nanay at tatay sa sitio nila, gayundin ang kanilang mga ate at kuya. Minsa’y may uwi ang mga ito na bagong kaalaman at opinion sa mga palabas sa TV. May isang pagkakataon pang nakita ni Jasmine ang kanyang Kuya Alex sa isang balita na dali-dali niyang sinabi sa kanyang Ate. “Artista na si Kuya”, nakatawang sambit niya, ngunit ang sagot ng kanyang Ate, “Rally yun, para igiit ang pagpapataas ng presyo ng tabako natin, Asme”.

Mula noon, palagi nang inaabangan ni Jasmine ang pagdating ng mga diwata. Isang gabi, hindi na niya natiis ang magtanong. “Tay, nasaan na yung mga diwata? Gusto ko rin silang makita.” Napaisip si Tay Pulong at pigil-tawang sinagot, “Asme, ikaw talaga! Hindi mga diwata iyon, anak. Mga sundalo yun ng taumbayan, pero iba sila sa mga sundalong nakauniporme. Mababait sila at matulongin.”

Napakamot sa ulo si Jasmine. “Siguro, mga ilaw ng flashlight nila yung nakita mo, ano, anak? Di bale, pag may pagkakataon, isasama kita sa kanila”.

Di naglaon ay nakita rin ni Jasmine ang mga diwata, na ngayo’y tinatawag na niyang mga kasama. Siya at ang kanyang mga kalaro ay napaloob sa Children’s Organizing Group kung saan sila ay nabigyan ng mga pag-aaral sa kasaysayan ng Pilipinas, kalagayang lokal at pambansa, kalakaran sa lupa at iba pang palihan sa kultura tulad ng sa pag-awit, pagsayaw at pagsulat.

Ngayon ay napapangiti na lamang si Jasmine sa tuwing makikita niya ang pila-pilang ilaw sa paanan ng bundok. Natitiyak niyang sa mga susunod na araw ay kasama na siya nina Itay Pulong at Inay Oding, Ate Necy at Kuya Alex na aalis at makikipulong sa mga kasama. Ngayon, pati siya ay uuwi na rin na may saya at enerhiya.

PAPANG

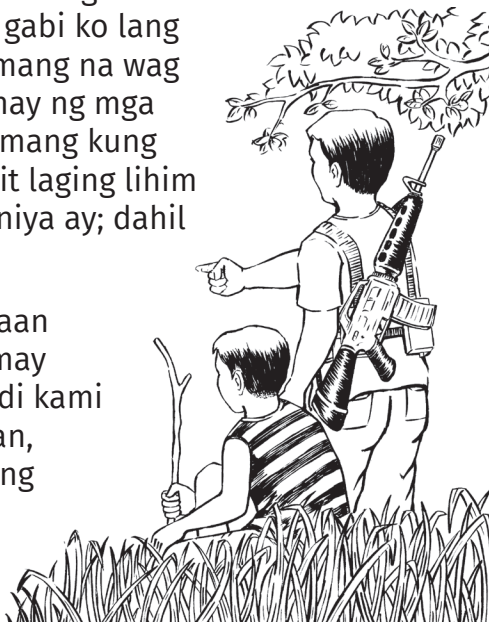
Ka Ely

Hindi ko kailanman naikuwento sa ibang kababata ko ang Papang ko. Mula kasi bata ako, sa gabi ko lang siya nakikita at laging ibinibilin ni Mamang na wag kong ikuwento na pumunta sila sa bahay ng mga katrabaho niya. Tinatanong ko kay Mamang kung bakit ganoon ang trabaho niya, at bakit laging lihim ang pagpapakita niya, ang sagot lang niya ay; dahil salbahe daw ang mga sundalo.

Kaya unti-unti ko na lang naunawaan iyon habang lumalaki ako. Sa tuwing may mga sundalo kasi sa baryo namin, hindi kami puwedeng lumabas papunta sa palayan, mahigpit sila sa amin at lagi nila kaming pinagbibintangang mga rebelde daw kami. Kahit na ang ginagawa lang naman ng mga matatanda ay nagtutulungan sa pagsasaka. Gawain daw iyon ng mga rebelde. May ilang panahon din na binobomba nila ang mga kabundukan malapit sa baryo.

Hanggang isang araw, matapos kaming makarinig ng maraming putok ng baril, dumating si Papang. Hindi tulad ng dati na gabi lang siya nagpapakita, noon ay umaga. Bitbit siya ng mga sundalo. At noong nakita namin siya'y wala na ang bungo niya, putol ang mga paa't tadtad ng bala ang kaniyang dibdib.

Sundalo rin si Papang at mga katrabaho niya. Pero di tulad ng mga sundalong nagpapakita sa umaga, sila, kahit gabi lang sila dumadalaw sa amin ay marami silang naitulong sa amin, dumami ang ani ng mga palayan dahil sa mga turo nila. At sigurado akong magiging sundalo rin ako, tulad ni Papang at di tulad ng mga salbaheng pumapatay ng mga tulad nilang matulungin.

REBOLUSYONARYO A KINABANUAR

Ang Kuwento ng Agosto 8

(Para sa limang martir ng Ilocos)

Ka Maria

Ilang beses akong tinanong ng dalawang sarhento

"Bakit hindi kayo sumuko?"

liling, tatayo

Ngingisi, paulit-ulit

Nagbabaka-sakaling maiba ang sagot

"Dahil wala kaming planong i-torture niyo hanggang mamatay"

Gusto ko sanang sabihing

Mahirap bang tanggapin?

Na di sumapat ang mga drones,

Ang mga snipers,

Ang mga tangke,

Ang mga machine guns na ipinwesto ninyo sa kabahayan?

Hindi ba kayo makapaniwala?

Na sa dami ng balang inyong sinayang

Ay hindi kami lahat ay bumulagtag

duguan,

Tadtad ng bala ang katawan?

Nakaka-insulto ba na walang nanikluhod

at nagmakaawa?

Silang di nakakaunawa

Sa katapangang iniluluwal ng galit sa

kaaway sa uri

Silang walang alam na paraan kundi

ang pasismo

Kailanma'y di nila maiintindihan

Na sa paglaban lamang

Maipagwawagi ang digmaan!

Alay Sa Mga Martir ng Pakikibaka

Ka Kiko

Maaari nga kayong nabuwal sa
iba't ibang oras at
dahilan
Ngunit sa buhay na ito
ay iisa lang ang inyong kahulugan,
Kayo ay tunay na bayani ng
masang anakpawis
Ang pulang tala ng rebolusyon
ay nagniningning sa inyong
katauhan

Pinararangalan namin kayo
Hindi lamang sa mga pulong
parangal,
anibersaryo o mga kulturang
pagtatanghal
Kundi sa araw-araw ng aming
pagpapatuloy
At paglalakbay sa makasaysayang
mithiin
na inyong sinimulan

Pinagpupugayan at inaalala namin
kayo
Hindi lamang sa nareresolbang
mga problema
ng mga magsasaka hinggil sa lupa
Sa pagtatatag at pagbubuo
ng mga sangay, MB at GSM sa mga
baryo
Sa mga inilulunsad na kampanyang
masa

Sa mga umaalingawngaw na
taktikal na opensibang
Laban sa mga berdugo't pasista
Hindi lamang sa mga tula at sa
mga awitin
Kundi sa bawat tagumpay
at pagsulong ng mga
rebolusyonaryong adhikain

Kayo ang bawat iwinawagayway at
isinasabit na bandilang
pinapula ng sakripisyo at
paninindigan

Inaalala namin kayo
Hindi lamang sa mga rally, sa mga
labanan
Sa mga kampo at ublagan
Sa mga parang at kagubatan
Sa mga matatarik na akyatan at
malalayong lakaran
Sa mga baryong tahanan,
sa mga pulong masa at pag aaral,
Sa mga kwentuhan at tawanan,
sa malumbay na mga gabi
Kundi sa bawat ngiti ng masa
na aming nakakasalamuha
Sa bawat galaw ng hukbong
walang kapaguran sa araw-araw

Inaalala namin kayo
hanggat tinatahak namin
ang lupang pugad ng inyong
katapangan
At determinasyong wakasan
ang nakaririmarim na kahirapan
Dala dala namin ang katwirang
inyong isinabuhay at
pinanghawakan

Habang buhay kayong inaalala,
pinararangalan at
pinagpupugayan
Kayo ay rebolusyon
na ang inyong pangalan
Ay isinisigaw sa mga lansangan,
bukirin, gubat
maging sa mga bulwagan

At pasilyo ng mga reaksyonaryong
institusyon
Maririnig sa bawat putok ng mga
baril
Sa mga aksyong militar, sa mga
awit at himig
Sa mga dula at tula
Sa bawat pagkakataon at hakbang
sa pag-usad ng dakilang martsa
Sa bawat liko at lundo ng
makasaysayang pakikibaka

GAWAING MASA

Gawaing Masa

Ka Mai

Higit na mabigat sa bundok
ang tumbas ng damdaming
Pinasisidhi ng mga ngiti't halakhak
Ng mga kabataa't kababatang
handa kang samahan
sa landas na iyong tinatahak.
Higit na mainit sa tirik na araw
ang kanilang pagtanggap at pagyakap
sa prinsipyo't layunin ng Partido
Di kailanman maipapaliwanag
ang galak
Hatid ng mga
susunod na
rebolusyonaryo.

Agraryo a Rebolusyon

Manipud iti Ilocos

Agraryo a rebolusyon
Pudno a solusyon
Gaw-aten, gun-oden
Minimum ken
maksimum

Inrussuat
panagpangato
Presyo dagiti
produkto
Nayon sangapulo
a piso
Tunggal aldaw a
panagtrabaho

Breyktru a
kapadasan
Kooperatiba a
tignayan
Ti irik inurnong dan
Banag a pagwadan

Manipud panagserrek
Agum nga imperyalismo
Kinarigat ti umili
Kimmaro a kimmaro

Linteg ken proyekto
Aso-aso a gubyrerno
Luklukuen da ti tattao
Ilaklako dagdaga tayo

Saan tay palubosan
Daga a nagtaudan
Gamgamen ken gamruden
Gubyrerno ti appo't daga

Mannalon, agriing
Tumakder, makilaban
Ti daga, biag ken kinabaknang
Intayo salakniban

Pakikibahagi sa Trabaho ng Masa

Ka Liana

Dati ang alam ko lang ay binibili ang bigas, di ko alam ang hirap ng masang magsasakang likhain ang pagkain para sa sambayanan. Kaya nabuksan ang aking mga mata sa aktwal na kalagayan ng masang magsasaka nang ako’y tumungo sa kanila.

Mahirap palang magbayo. Unang sinubok ko’y nagkapalto-paltos ang kamay ko. Hanggang lagi na ngang ginagawa’y nasanay na rin. Ganundin sa pag-iirik ng palay, para ring nagbabayo, wala naman kasing thresher sa lugar. Tapos sumunod naman ay ang pakikitanim ng palay.

“Kasama! Bakit ka pumunta diyan? Alam mo bang magtanim?” sigaw ng kasama sa akin mula sa tambak nang matagpuan nilang nakikitanim ako ng palay sa payaw ng masa. Hinahanap niya pala ako.

“Paano ko malalaman kung di ko susubukan?” sagot ko naman. Na ikinatuwa naman ng mga masang kababaihang di magkamayaw sa pagtuturo sa akin kung paano magtanim ng palay o magraep sa lokal na salita. Di pala talaga biro, kalahating araw lang ako pero ang sakit na ng likod ko kinagabihan. Dun lalo tumaas ang pagtingin ko sa masang magsasaka. Ang kanilang pagtitiis upang may kainin lamang

ang mamamayan. Ngunit sa kabila ng kanilang kasipagan ay sila pa ang pinagkakaitan.

“Di ganyan ang paglilinis ng uma. Dapat putulin mo hanggang sa pinakaugat yung puputulin mong damo o puno. Susunugin kasi nila.” turo naman ng isang kasamang sinamahan kong maglinis ng kaingin ng masa.

Kaya hanggang ngayon, pag may pagkakataon, gusto ko pa ring sumasama sa trabaho ng masa. Bahagi na rin ng pagpapanibagong-hubog ba. Dahil ang trabahong manual gaya ng gawain ng mga manggagawa at magsasaka, ang siyang pangunahing bumubuhay sa bayan. Marapat lamang na sila ang tawaging tunay na bayani ng kasaysayan.

Biyaheng Tagumpay!

Ka Iris

Sige..lakad..pahinga
Lakad ulit...pahinga..lakad pa

Naghihintay na sila..ang
masa
Tulong at propaganda'y
kinakailangan
Mamulat sa tunay nilang
kalagayan

Estado? Sila na'y kinalimutan
Inabandona..
pinagsasamantalahan
Kawawang mamamayan,
walang kinabukasan

Sige, lakad pa
Oops, hinto..pahinga
Lakbay pa..lakad pa

Marami pa silang naghihintay
Hindi ka pwedeng huminto
Kinabukasan ng sambayanan
ang isulong natin

Sige..lakbay pa
Buhay ng Pulang mandirigma'y
Walang hanggang paglalakbay
Biyaheng walang ibang patutunguhan
Kundi tagumpay ng armadong digmaan
Tungo sa tunay na kalayaan
Sosyalistang lipunan!

Byahe iti Balligi

Sige..pagna..inana
Magna manen..inana..magna pay.

Agur-uray da..ti masa
Tulong ken propaganda ket kasapulan
Mamulat iti pudno a kasasaad da

Estado? Nalipatan dan ti masa
Binaybay-an, ginundawayan
Kaasi ti umili, awan ti nasayaat a masakbayan

Sige, pagna pay
Oops, pasa-hinto, inana
Magna manen

Adu pay ti agur-uray
Saan tayo nga agsardeng
Masakbayan ti umili ti intay'
iyabante

Biag ti Nalabbaga a
mannakigubat
Ti agtultuloy a pinnagna
Nga awan ti sabali a
pagturongan
No di ti balligi ti armado a
gubat
Agturong iti pudno a
wayawaya
Sosyalista a kagimongan!

LIBRE 96

Ti Biag ti Gerilya iti Panawen ti Panagtutudo

Ka Nara

Siuuray ti mannalon iti iyuumay ti panagtutudo
Sisasagana met ti kakadua para iti nayon a sakripisyo
Gagangay a saludsod dagiti masa a makapulpulapol
Nu kasano ti biagmi aglalo nu panagmomonsoon

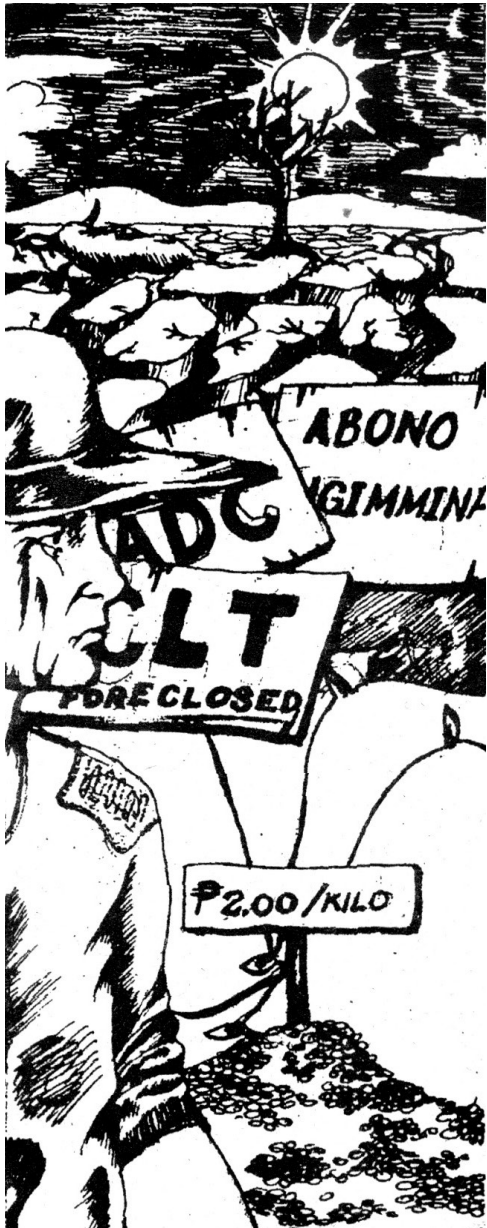
Agpayso a narigat, nasulit nu dadduma
Ta lutlot ti daldalan nu tiempo't maniobra
Aglalo nu tamtambak, masapul naannad ka
Ta narigaten, kadua, amangan makaperdi't mula

Nu agaramid ka't kubo, rumbeng a kabisado
Ikkam ti kanal na 'ta di malayos ti balay mo
Mabalin met, agaramid ka't papag nu nagaget ka bassit
Wenno mangitugkel ti poste, ti indayon idiaiy mo isab-it

Ti asok ti dalikan masapul a mabantayan
Narigat man ti agaron rumbeng nga an-anusan
Pisye-pisyem ti sungrod tapno di ka marigatan
Ta amangan ti kabusor datayo ket ob-
obserbaran

Ngem iti bangir na met dagitoy a sakripisyo
Gagangay a paset ti biag dagiti hukbo
Gapu ta ti danum nga ipaay ti tudo ken
bagyo
Ket pagsayaatan ti produksyon dagiti
mannalon a nanumo.

KASASAAD TI MANNALON

Kwentong Magsasaka

Ka Ester

Sa abang dampa
Ng masang mapagkalinga
Ay may samu't saring kwento
Ng tuwa at dalita
Buhay na karanasan
Ng mga magsasakang lubog sa lupa
Ay waring isang nobelang tanging
wakas ay paglaya

Ganito ang tinuran nina nanang at
tatang
Sa aming kwentuhan
Habang hinihigop ko ang hain nilang
kapeng barakong
Kasing init ng kanilang mga angal;
“Ganun pa rin,” sabi ni tatang,
“Hirap ng buhay ay di pa nagbabago
Nagdaang mga anihan
Ang kumita’y ang aking mga pinag-
utangan,
Ang may-ari ng lupa na aking
pinakikisakahan
At mga dambuhalang kampanyang
Sa mga pobreng tulad nami’y
nakikipagkontratahan.”

Anupa’t ang hinihigop kong kape
Ay ninamnam ko ng lubos
Ipinaalam na kung maaari’y
Isulat ko ang mga datos
Upang masuri at maalar
Ang bigat ng pagsasamantala
Sa mga tulad nina nanang at tatang,
Mga magsasakang walang pag-aaring
lupa.

At nagpatuloy ang kwentuhan
Ng kalunus-lunos na kalagayan.
Papaanong hindi,
Lahat ng gastos sa pagtanim ay
nagsitaasan
-Abono, Krudo, Pestisidyo-
Lahat dumoble ang presyo
Dagdag pa dobleng tubo
Dahil inutang din sa mga usurero.

“Ay s’ya nga pala kadua,
Tungkol sa utang ring ito”, dugtong ni
nanang,
“Napipilitang ito’y gawin
Pantawid gutom sa pamilya namin.

Pumili ka alin man dito –
Pairikan, Patabakoan, Pamaisan o
Pamanian man-
Lahat ng ‘yan ay may kubling
pandaraya
Sa interes, suplay at bentahan,”

Nang tanang aking kamustahin
Sina Manuel at Mila, ang kanilang mga
anak
Na itinuring kong mga ading,
Ano pa nga ba’t tumigil na raw sa pag-
aaral
Upang sa gawaing bukid ay tumulong
na lamang
Naroong sila’y naki-inaldawan
Kakarampot na sahod ay
pinagtitiyagaan.

Sinundan ang kape ng nilagang saging
At dagdag pang kwento ng mga
hinaing.
“Mga kalamidad na nagdaan”, patuloy
ni nanang,

Halos wala nang maani ang
karamihan
Presyong “reject”
Ang palay sa bentahan
“Wala man lang subsidyo
Para sa mga nasalanta ng bagyo
O kaya’y agarang aksyon
Sa mga nasirang irigasyon.”
“Saan na nagtungo ang irrigation fee
Tuwing anihan, mariing tanong ni
tatang,
O di kaya’y ang calamity fund
Na siguro’y ginastos
Sa nagdaang halalan?!
Ayon, sila’y patuloy sa pagyaman
Habang kami’y nagdarahop sa
kahirapan!
Anong magagawa ng tulad naming
Maliliit lamang?!
Magsasakang tinuran,
Ginawang mangmang
Ng mga nasa kapangyarihan!”

Ang mga tanong at kwento nina nanang at tatang
Ay tulad ng kapeng barakong nakakapaso ang init
At punung-puno ng laman
Katulad ng nilagang saging
Na kanilang inihain,
Mga usapang aming pinagsaluhan
Mga payak na taong naghahangad
Ng hustisya't katwiran.

Ang nobela ng kanilang pagkabusabos at kahirapan
Ay di dapat magwakas sa trahedya
Ng daang-taong pang-aapi at pagsasamantala.
Ito'y lalaganap at mananawagan
At pakikilusin ang sanlaksang dukha
Upang mag-aklasan.

Tatanawin nito ang pag-asa
Sa landas ng armadong pakikibaka
Pagsusulong ng rebolusyong agraryo
At pagtatayo ng di matitinag na baseng masa
Mga tanong na nasa atin ang sagot
Mga kwentong nasa ating pagpapasya ang wakas
Sapagkat ito'y hinahabi nating kasaysayan
Ng tagumpay ng demokratikong rebolusyong bayan
Na mga tulad nina nanang at tatang
Ang pangunahing tauhan
Sa bagong pahina ng nobela ng bayan.

Kapadasan ti Mannalon

Ka Ester

Iti nakurapay a kalapaw
Ti masa a manangaywan
Ket adda ti nadumaduma nga istorya
Ti ragsak ken rigat
Sibibiag a kapadasan
Dagiti mannalon a nailumlom iti daga
Ket arig na't maysa a nobela a ti
kakaisuna a gibus ket ti wayawaya

Kastoy ti inlanad da nanang ken
tatang
Iti istoryaan mi
Bayat nga ig-igupek ti indasar da a
kape a barako
A kabarbara dagiti riri da;
"Kastoy latta," sabi ni tatang,
"Ti rigat ti biag ket saan pay nga
agbalbaliw
Dagiti naglabas a panagapit
Ti nagganansya ket dagiti nagutangak,
Ti akinbagi ti daga a makitalalonak
Ken dagiti higante a kumpanya
A makikontrata kadagiti pada mi a
marigrigat."

Ti ig-igupek a kape
Ket naramanak nga husto
Inpakaammo a no mabalin ket
Isurat ko dagiti datos
Tapno maamiris ken maadal
Ti kadagsen ti panaggundaway
Kadagiti pada da nanang ken tatang,
Dagiti mannalon nga awan ti
tagtagikuaen a daga.

Nagtultuloy ti istoryaan
Ti nakakalkaldaang a kasasaad.
Kasano ngamin,
Amin a gastos iti panagmula ken
ngimmato amin
-Abono, Krudo, Pestisidyo-
Amin ket nagdoble ti presyo
Nayon pay ti doble nga interes
Gapu iti utang kadagiti usurero.

"Ay wen gayam kadua,
Maipanggep ditoy nga utang", nayon
ni nanang,

“Mapilitan a daytoy ket aramiden
Pangtaraon iti pamilya mi.
Pumili ka ti aniaman kadagitoy –
Pairikan, Patabakoan, Pamaisan
wenno Pamanian man-
Amin dagitoy ket adda ti limed a
panagsaur
Iti interes, suplay ken panaglako,”

Idi isublat ko met a damagen
Da Manuel ken Mila, dagiti annak da
Nga imbilang kon a kas ading,
Ket nagsardeng kanon iti panagadal
Tapno tumulong laengen iti trabaho iti
talon
Adda tiempo nga agrabaho da nga
inaldawan
Nagbassitan a sueldo ket an-anusan.

Ti kape ket napasurotan ti nailambong
a saba
Ken nayon pay a panangilanad
kadagiti arungaing.

“Dagiti kalamidad a naglabas”,
panangitulyo ni nanang,
Ngannganin awanen ti naapit iti
kaaduan
Presyo a “reject”
Ti pagay iti linnakuan
“Awan man laeng ti subsidyo
Para kadagiti nadidigra ti bagyo
Wenno dagdagus nga addang
Kadagiti nadadael nga irigasyon.”

“Napanan nan ti irrigation fee
Tunggal panagapit, nadagsen a
saludsod ni tatang,
Wenno ti calamity fund
A nagastos samet
Iti napalabas nga eleksyon?!
Isunga isuda ket agtultulyo a
bumakbakang
Bayat a dakami ket mailumlom iti
kinarigat!
Ania ti maaramidan ti kas kaniami
A babassit laeng?!
Mannalon a naawagan,
Pinagbalin a nengneng
Dagiti adda iti turay!!”

Dagiti saludsod ken istorya da nanang
ken tatang
Ket kas iti kape a barako a makasinit
ti pudot
Ken napnuan ti kababagas
Kas iti nilambong a saba
Nga indasar da,
Dagiti tungtongan a nagbinningayan
Dagiti nakurapay a tao nga
agtarigagay
Ti hustisya ken kinalinteg.

Ti nobela ti kinakurapay ken kinarigat da
Ket saan a rumbeng nga aggibus iti trahedya
Ti ginasut a tawen ti pangidadanes ken panaggundaway.
Daytoy ket sumaknap ken agpanawagan
Ken mangpatignay iti narua a marigrigat
Tapno agbaringkuas.

Tan-awan na ti namnama
Iti dana ti armado a pannakidangadang
Panangiyabante ti agraryo a rebolusyon
Ken panangitakder kadagiti saan a matebbag a base a masa
Dagiti saludsod a ti sungbat ket adda kadayo
Dagiti istorya nga adda iti pangngeddeng tayo ti gibus na
Gapu ta daytoy ket parparnuayen tayo a pakasaritaan
Ti balligi ti demokratiko a rebolusyon ti umili
A dagiti pada da nanang ken tatang
Ti kangrunaan a taoan
Iti baro a panid ti nobela ti umili.

Magsasaka

Ka Frances

Magsasaka

Lahat na ng kabutihan ay sinabi na sa iyo.
Isa ka raw dakilang pundasyon ng lipunan
Naglilinigang ng kabundukan, nagsasaayos ng kapatagan,
Lumilikha ng pagkain ng buong sambayanan.

Sa telebisyon ikaw ay imahinasyon ng kanayunan.
Simple ang pamumuhay, hangad ang katiwasayan,
Pagpapaunlad ng sakahan at may barong-barong na tahanan.

Ikaw rin ay tampukan ng awa.
Idinudulot sa iyo ang tulong at biyaya
Nang kung sinu-sinong foundation, relief- operation
At ng mga mapagkawanggawa.

Ano pa't sa iyong talino, kagalingan
At husay na pinundar ng mahabang
karanasan
Ay ano mandi'y pinamukha kang
mamgman
Ng sistemang nagpapayuko sa iyo
Sa ilalim ng init at araw ng
kabukiran.

Naging imahe ka ng pana-
panahong pagdamay.
Oo nga't sampu ng iyong kabaryo
ay makatatanggap
Ng isang supot ng donasyon,
inaalayan ng dasal
At panalangin, nagtatamo ng
kabaitan
Ng mga sinusumpo ng bait
at pasyalan ng mga naiinip
sa buhay.

Hindi hamak kung eleksyon,
ipinapangako sa iyo
Ang magandang
kinabukasan, ang katapusan
Ng iyong paghihirap at
kalutasan ng iyong
Walang hanggang suliranin –
Lahat ito kapalit ng iyong
tinatanging boto.

Ano pa ba ang mahihiling
mo?

Ibinibigay na sa iyo ang
kabalintunaang handog

Ng lipunang iyong pinagsisilbihan.
Pinagpala ka't nasa iyo ang
kaluwalhatian ng langit,
Ang sermon ng primera klaseng
relihiyon.

Lahat- lahat iniaalok at iniaalay na
sa iyo.

Malawak ang asyenda na
pagyayamanin
Ng iyong bisig.
Itatanim mo ang ginintuang palay
na iaasam-asam
Ng mga nasa luklukan ng
kapangyarihan.

Aanihin mo ang lahat ng iluluwal ng lupa
Na pagkaraa'y iyo ring babayaran upang matikman.

Huwag mabahala sa iyong mga pangangailangan.
Nandiyan ang usura na iyong agad na malalapitan.
Humiling ka lang at sayo'y ibibigay ang halaga.
Yaman ring ibabalik mo na may sampu
O higit pang kapalit.

Dahil simula't sapul ay lakas at sipag lamang
Ang iyong puhunan,
Kumuha ka ng kapital doon naman sa namumuhunan.

At kung kukulangin ay manhik-luhod ka,
At magsumamo sa iyong opisyal de gobyerno
Laong bagay tila huklubang diyos na nagmamay-ari
Sa bukal na patubig, sanlaksang subsidyo,
At banal-banalang serbisyo publiko
Ano pa't nakuha na nila ang iyong gigintong boto.

Huwag mag-alala sa iyong pagdurusa.
Maaaring magreklamo at ihapag
Ang daing ng pagsasamantala,

Asahan lang kinabukasan, mga berdugo at pasista
Ay nandyan na sa mga pamayanan
Upang sugpuin ang nag-aalimpuyong kilusan.
Silang mga inatasang magpanatili ng sistemang
Sukdulan ang pambubusabos sa iyo magsasaka,
At sa sambayanang inaalipin ng uring mapagsamantala
Katuwang ang among Imperyalista!

Subalit ang isa ay hindi mananatiling nag-iisa.
Walang iniwang pagtitimpi na hindi tumutungo sa aklasan!
Na tulad ng rumaragasang tubig na nagmula sa kabundukan,
Maghahanap ng daluyong tungo sa dalampasigan ng paglaya.
Ang paglayang ito ay mag-aalab sa pagsulong
Ng isang kilusan.

Isang rebolusyonaryong kilusan na magsusulong
ng Demokratikong Rebolusyong Bayan
at magpapalaya sa lupang malaon ng ginapos ng pyudalismo.

Mannalon

Ka Frances

Mannalon

Amin a nasayaat ket naibaga kenkan.

Maysa ka kano a naindaklan a pundasyon ti gimong
Agtalon iti kabambantayan, mangisimpa iti kapatadan,
Mangpartuat ti taraon ti intero a pagilian.

Iti telebisyon ket sika ti imahinasyon iti kaaw-awayan.
Simple ti panagbiag, tarigagay ti kinatalna,
Panagpadur-as iti talon ken addaan ti abong-abong a pagnaedan.

Sika met laeng ti kanayon a kaasian.
Maipaay kano ti tulong ken rang-ay
Manipud iti aniaman a foundation, relief-operation
Ken dagiti managtulong.

Iti laksid ti kinasirib ken laing

Ken kabaelan nga inpundar ti
atiddog a kapadasan
Ket iladawan da ka ketdi a
nengneng
Ti sistema a mangpadumog kenka
Iti tengnga ti kapudotan iti
katalalanan.

Nagbalin ka nga imahe ti pana-
panawen a panagsinnaranay.
Adu kadagiti kailian ti makaawat
Ti sangabungon a donasyon ken
maidatonan ti luwalo
Ken kararag, manglak-am iti tulong
Manipud kadagiti makarikna ti
kinasingpet

Ken pagpasiaran dagiti maburyong
iti biag.

Saan a mailalais no tiempo ti
eleksyon,
Ikari da kenka
Ti nasayaat a masakbayan
Ti gibus ti panagrigrigat ken
pannakarisut
Ti awan patingga a parikut mo
Amin dagitoy ket kasukat ti ur-
urayen da a botos mo.

Ania pay kano ti masapul mo?

Maiteden ti kinaulbod a daton
Ti gimong a pagserserbian
Nagasat ka kano ta adda kenka
Ti ragsak iti langit
Basar iti sermon ti kangrunaan a
relihiyon

Aminen ket maidasar ken
maidaton kenka

Nalawa ti asyenda
Nga ubraen dagiti takiag mo.
Imulam ti nabalitok a pagay a
tartarigagayen
Dagiti adda iti poder ti bileg.
Apitem ti amin a bunga ti daga
A kalpasan na ket bayadam tapno
maramanan.

Saan a madanagan iti kasapulan.
Adda dita ti usura a dagus a
maasitgan.

Dumawat ka laeng ken maited ti
kuarta
Nga isublim iti mamin-sangapulo
wenna nasurok pay ti kasukat na.

Gapu ta iti rugi ket pigsang ken gaget
laeng ti puonan,
Mangala ka met ti kapital kadagiti
agpupuonan.

No agkurang ket agparintumeng ka
Ken agpangaasi iti opisyal ti
gubyerno
Nga agparparang kas dios nga
akinkukua
Iti ubbog nga irigasyon, adu a
subsidiyo ken mananglimo a
serbisyo publiko
Gapu ta naala dan ti nabalitok a
botos mo.

Saan nga agdanag iti panagsagaba,
Mabalin nga agriri ken idatag
Ti arungaing ti panaggundaway,
Namnamaem laeng a kabigatanna,
dagiti berdugo ken pasista
Ket addan kadagiti
pagnanaedan
Tapno lipiten ti agdaldalluyon a
tignayan
Isuda dagiti namandaran nga
agmentinar ti sistema
A nakaro ti panangparigat
kenka,
Ken iti umili a maad-adipen ti
dasig a managgundaway

Kakumplot ti amo da nga
imperyalista!

Ngem ti maysa ket saan nga
agtalinaed nga agmaymaysa
Ti nabayag a panagibtur ket
sigurado nga agturong iti
panagbarangkuas!
A kas iti napegges a danum nga
aggapu iti kabambantayan
Agbirok ti dalluyon agturong iti
aplaya ti wayawaya
Daytoy a wayawaya ket aggil-ayab
iti panagabante
Ti maysa a tignayan.

Maysa a rebolusyonaryo a tignayan
a mangiyabante
Ti Demokratiko a Rebolusyon ti
Umili
Ken mangwayawaya iti kadagaan
a nabayagen a naigalut iti
pyudalismo.

Rusing iti Kalgaw

Ka Leonor

Nagtaud iti rengngat a parnuay ti kalgaw
Rimmusing iti kangitingitan ti pudot a makauwaw
Ti bin-i a binuyugan dagiti sonata a nanging-inaw
Inin-indayon ti lammin ti sardam, tinagibi dagiti rabii a nalinnaaw.

Inap-aprosan ti panaglabas ti agpatnag a napnuan danag
Binuybuya dagiti bituen a naririmat
Inan-andingay ti bulan a nangiburay ti lawag
Ti mabetbettak a namnama nga agbiag iti masungad a bigat.

Namsek iti panagdudua ti isasangbay ti agsapa a nakuyem

Kas kadagiti ulep a mabalin nga agpukaw iti apagkidem
Kas ti bulalayaw a nalibnos ngem maikari laeng
nga ar-arapaapen
Ti rusing iti kalgaw a daksang-gasat ket agpatanor ti saem.

Ti kakaisuna a namnama ket naipaiman iti isem ti panawen
Bareng iti ungtu ti kalgaw ket dumteng ti napigsa a tudo nga ililiwen
Tapno dagiti rekka ket agpilat danto met laeng
Ket tay nakuriteg ket agramut, agrangpaya nga awan ton makalapped.

Ni Kadua Eniabel "Ka Leonor/Ka Lea" Balunos-Marquez ket nagmartir iti Bgy. Namatican, Santa Lucia, Ilocos Sur idi Pebrero 13, 2020.

Ruk-at

Ka Hana

Bin-i ka a binaddek estado ti kinaranggas
Rusing ka a tininong ulep ti kinakurapay
Dawa ka a kineltay kumpay ti mananggundaway
Nalangto a mula a sinaplit ti bagyo ti kinaawan-gaway

Ruk-at! Mannalon agbaringkuas!
Bileg mo a marigrigat busel-sabong a rumkuas
Waknitam ti mangserserra iti gil-ayab ti gubat
Sabong ka nga agrangpaya, agayamuom iti bigbigat

Ullalim*

Ka Migo

Kanan kano di ullalim ko ehn...

1. Ti init sumingising
Iti aglawlaw a nalammin
Karayan, bantay, mulmula
Ayup, angin, ken daga

2. Napuskol a kaykayo
Adu a balitok, alingo
Billit, lames, makmakan
Nadalus a karayan

3. Naiyanak ka Lagunnawa
Iti duyan ti lawwa-lawwa
Iti nabanglo a sabong
Iti nawaya a gimong

4. Dimmakel ka a napigsa
Napintas, natibker ka
Nalaing nga agpana
Agballasiw, agkanta

5. Nasabat mo ni Banna
Mangganup manipud daya
Inyawat na ti bua
Tanda ti ayat a pumamilya

6. Ti nabukel a pamilya
Nasayaat ti bunga na
Ti tibker ken ragsak yo
Timmaud iti puli yo

7. Immadu ti annak yo
Naiwaras ili, tribu
Adda bukod a teritoryo
Nadumaduma a pagsasao

8. Ibaloy, Isneg, Kalinga
Bontoc, Itneg, Kalangoya
Kankanaey, Ayangan
Tuwali, Gaddang, Tinggian

9. Napanday ti kultura
Tinnulong, panagkaykaysa
Pinadur-as pagbiagan
Manipud kinabaknang

10. Ti anus ken tured yo
Tinawid ti annak yo
Dayaw ket salakniban
Daga, biag ket aywanan

11. Atiddog ti dinalan
Gimong ket nabaliwan
Adda dayo a mangibaga
Kukua da ti daga

12. Sika ken annak yo
Naibalud, napungo
Nabekkel, nalabusan
Karbengan ket naawan

13. Rigat ket kimmaro
Idi adda ti gobyerno
Aso ti imperyalismo
Mangagaw daga tayo

14. Annak mo nasinasina
Tinilmon bulok a sistema
Ti biag madi turong na
Pyudal, burgis kultura

15. Ngem Ina Lagunnawa
Bimmangon, timmakder ka

Tinangad mo init iti daya
Naganges ka ti napigsa

16. Inummong mo't annak mo
Insurom no kasano
Ti kawat mapugsat
Gibusan kinarigat

17. Nausar ti laing mo
Tured, kinapursigido
Tinnulong panagkaykaysa
Lumaban, agdepena

18. Pagsisilpuen dagiti baag
Pagallungogen dagiti gangsa

Tokaren ti kalaleng
Salidummay ket kantaen

19. Fetad! pukkaw ti Kaigorotan
Kas gurruod ti bulkan
Iggem da kalasag, say-ang
Mangbaliw iti kagimongan

20. Armado a rebolusyon
Isu laeng ti solusyon
Bukod a panggeddeng
Kasapulan a gun-oden.

*Ti ullalim ket maysa a porma ti nainsigudan a musika dagiti Kalinga. Masansan a makanta daytoy kadagiti nainsigudan nga okasyon. Ti liriko daytoy ket sigida a maputar bayat a kankantaen, isunga maipakita ti agkanta ti kinalaing na nga agkompos iti liriko.

Da Lagunnawa ken Banna ket karakter iti nainsigudan nga istorya iti Kalinga ken Eastern Mountain Province, ken naadaw iti maysa nga epiko nga ullalim a no kantaen ket dumanon iti tallo nga aldaw.

KABABAIHAN

Ano nga ba ang isang ina?

Ka Liway

Ano nga ba ang isang ina?
Tagalinis, tagaluto, tagalaba?
Hindi ko masagot ang
tanong na ito noong
bata pa
Hindi ko naman kasi
maintindihan ang
ginagawa nya,
Kung bakit lagi syang pagod
Kung bakit lagi syang wala.

Paano nga ba ang maging ina?
Katanungan ito noong
ako'y medyo malaki na.
Ang sarap sanang may
Kausap at may nag-aalaga
May sumusubaybay at
may umaalalay.
Masakit at hindi
maiwasang malumbay
Sa tuwing aalis ka
at tanging masasabi
ko ay ingat at ba-bye.

Kailan ba masasabing
naging mabuting ina?
Kapag nandoon ka ba
sa pagsabit ng medalya?
Nahaplos ang buhok ng
anak noong panahong
namomroblema?

O nasabing mahal mo
sya noong anak mo'y
kailangan ka?

Sa pag-inog ng panahon,
mga katanungan ay
nagpatung-patong
Saan hahanapin ang kasagutan,
Paghahanap ay tila
walang hangganan.

Nahanap ko ang liwanag
noong landas na
tinahak mo,
ang siya ko ring tinungo.

Doon nakilala mga
tulad kong anak at
tulad mong ina.

Nag-uusap at kumikilos
bilang magkasama.

Sa yugtong ito,
bagaman nasa proseso pa
Tingin ko ay di na
kailangan tanungin pa
Kung kailan, paano at
ano ang mabuting ina.
Ang mahalaga ay kabahagi

sya sa buhay at kamatayang
pagsisilbi sa masa
Para sa kinabukasan
ng anak at pagpapalaya
sa mga tulad din nyang ina!

Ngayong nakahanda na akong
sabihin

At buong pagmamalaking
isatinig ang aking damdamin!
Ang aking ina ay komunista!
At mahal na mahal ko sya!

“Kung Hindi ka pa Nakakakita ng Babaeng Hukbo...”

Ka Nilo

Hindi niya pasan-pasan si Ding
di bumubuhay ng trak o kotse
o gumigiba ng mga adobeng
pader at building
Hindi siya tumutugis ng bampira
wala ring personal na galit
kay Valentina at Bruguda
o sino pa mang bruha

Hindi tumatalon ng sobrang taas
di sobrang bilis
di ekstra ordinaryo ang lakas
Hindi nakakalipad
di lumulunok ng bato
walang bra at panty na kulay
pulang matingkad

Tangan ay M16,
Prinsipyo at pagmamahal
sa masa
Naka-makoto, nakabota
nag-aaral, nag-oorganisa
nakikibaka...
At sa panahon ng kagipitan...
kung puwede...
kung papayag ang command...
sisigaw siya –
“Agbiag ti Gubat ti Umili!!!”
HINDI Darnaaaaaaaa!!!

Rebolusyonaryong Nanay

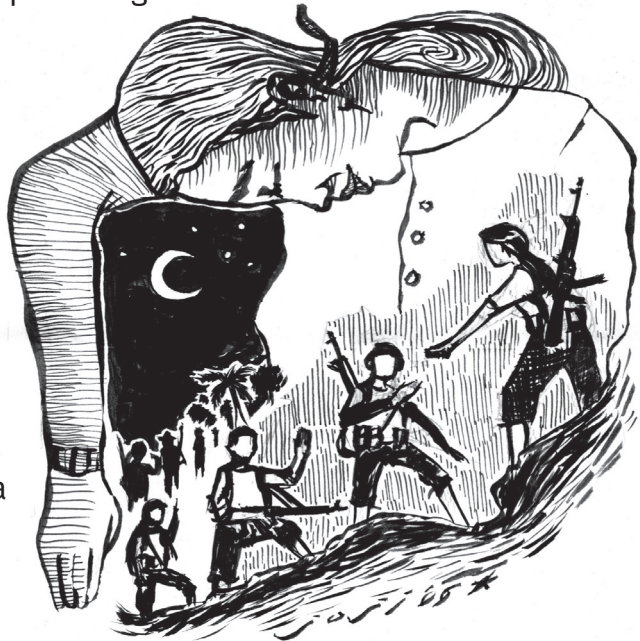
Ka Leni

Nangungulila, nag-aalala
Iniisip lagi kumusta na sila?
Mahusay ba ang kalusugan nila?
Sana. Oo nga, nanay pa rin ako.

Pag-aalala'y naiwawaglit,
Maraming gawain ang iniisip
Samut saring suliranin at usapin
Dapat pagtuunan ng pansin
At mga bata'y sa kilusa'y palahukin

Tiranya ni Duterte ay lalung tumindi
Pag-aalala'y di ko maikubli
Paano kung sa lansanga'y ika'y damputin
O sa lalim ng gabi ika'y dukutin?
Sana malaban mo mga pasistang
hakbangin

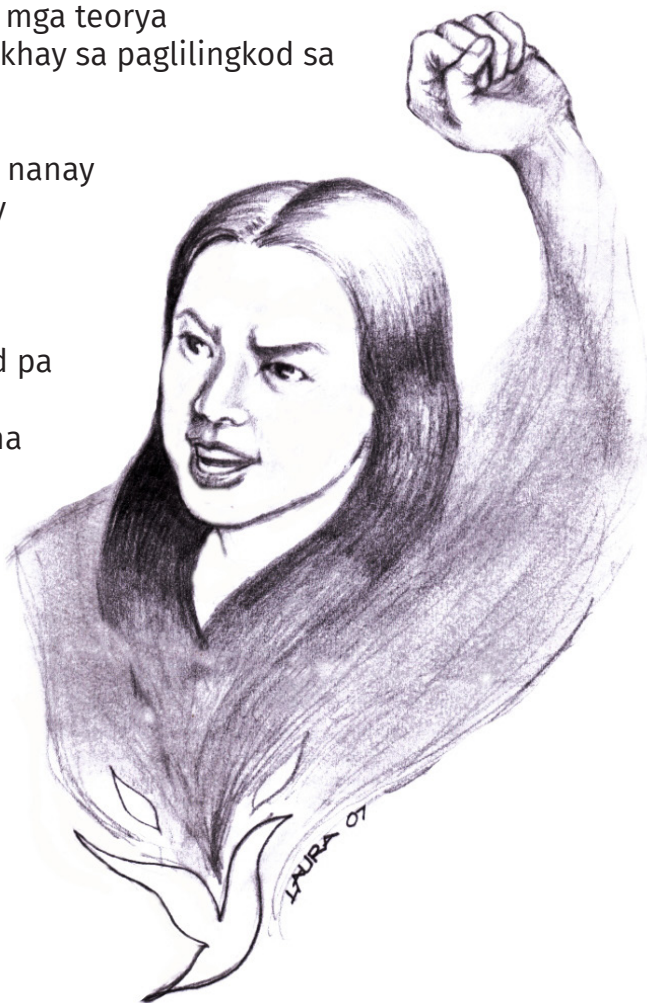
Computer games ba'y
nalimutan mo na
FB, Twitter ba'y di mo
na naaalala
Nagigising ka na ba ng
maaga
At sa mga gawain ba'y
nag-iinisyatiba
Sana mandirigma ka na
bakal ang disiplina
sana nga't organisador ka
na.

Sa regmil ba'y di na sumusuway?
Sa BKPM nakapagtapos ng mahusay?
Marunong nang magtanggol laban sa kaaway?
Kaba at tensyon ba ay napapangibabawan
Sana mandirigma ka na lipos ng katapangan.
Iniisip din pag-unlad ng iyong kamalayan
Patuloy na hinahasa ang kasanayan

Talumpati ba'y tumpak ang linya
Nailalapat sa kalagayan ang mga teorya
Sana mandirigma kang masikhay sa paglilingkod sa
masa

Oo nga tayo ay makabagong nanay
Magulang na sa mga anak ay
umaalalay
At rebolusyonaryong dapat
manguna
Upang gawain ay mapaunlad pa
Buo ang loob, sa dakilang
rebolusyon tayo'y sama-sama

KABATAAN

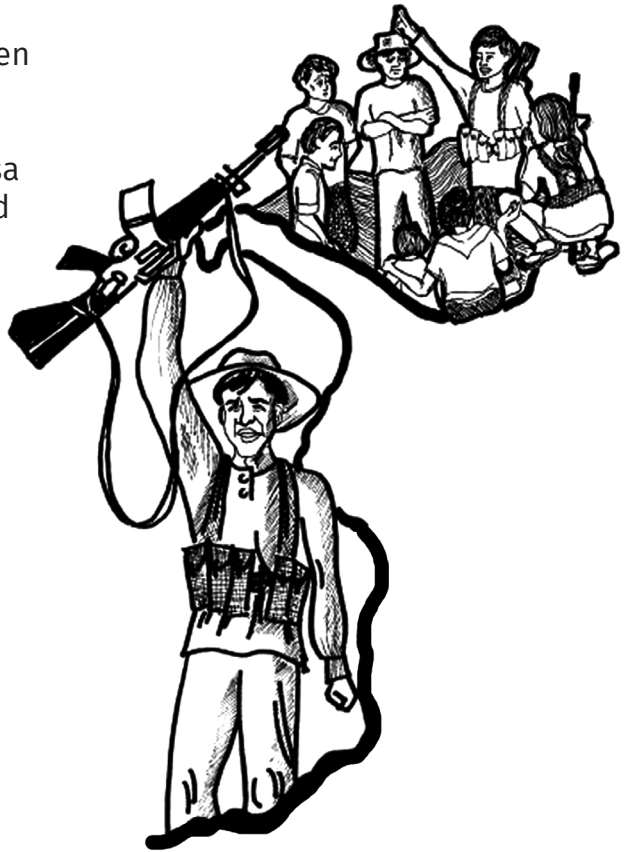
Agtutubo, Rumuk-at, Itag-ay ti Armas!

Ka Maria

Nasapa a bimmisseg dagiti takiag mo
Inadipen da ka dagiti gamrud
Iti inaldaw a panag-ubra
Ket adda danag a saan maiyebkas
“Mabaliwan to kadi ti kasasaad?”

Sika a napnuan arapaap
Igalut mo kadi ti biag iti batog mo a langit?
Saan mo masukdal dagiti bituen
Saan nga umanay ti rimat da
Tapno gibusan ti pannakaadipen

Agtutubo ka iti kaaw-awayan
Ti dasig mo ti kaaduan a puersa
Kadua ti dasig a mangmangged
A mangbukel ti gimong a
nawaya
Di ka agduadua, di ka
agsarimadeng
Rumuk-at ka, itag-ay ti armas!
Itan ti panawen!

Ako bilang kabataan sa kasalukuyang panahon

Ka Jan

Sa ating lipunan
Marami tayong dapat malaman
Gaya ng problema sa lipunan
Na dapat nating solusyonan

Hindi pamilya ang problema
Kundi ang sistema
May krisis na nararanasan
Dahil sa kaban ng bayan, ang nakinabang ay iilan

Na dapat sana'y sa atin ituon
Ibigay ang nararapat na badyet sa
edukasyon
Dagdag na sahod sa mga guro
Libreng matrikula, nang sa gayon ay
walang humihinto

Para sa mga tulad kong kabataan
Huwag na tayong magbulag-
bulagan
Tayo'y manindigan at lumaban
Wakasan ang matinding kahirapan

Alamin natin ang ating mga
karapatan
Bakahin ang mala-kolonyal at mala-pyudal na sistema
Matutong lumaban para sa bayan
Halina at magkaisa!

Hamon sa Kabataan

Ka Lika

Bihag ka sa mundong iyong kinalakhan
Lupang binawian ng tubig sa tag-ulan
Siyang lunduyan sa gitna ng karalitaan
Ika'y nakatulog sa alam mong kasaysayan

Sa iyong pagkamulat iyong natutunan
Tunay na pangyayari sa iyong Inang Bayan
Ang pader na nakaharang iyong naigpawan
Kumontra sa agos na siyang pangangailangan

Ngunit “Ambag ba’y sapat”? siyang katanungan
Kung ibang tunguhi’y siyang dikta ng kamulatan
Kung kasaguta’y tiyak nasa kabundukan
Sa katotohanan ba’y nagbulagbulagan?

Humakbang ka pasulong, armas ay tanganan
Bukal ng tubig at ng pag-asa’y daluyan
Digma’y nag-aantay ng iyong kasagutan
Estudyanteng kabataan, anak ng bayan.

Nasaan na nga ba ako ngayon?

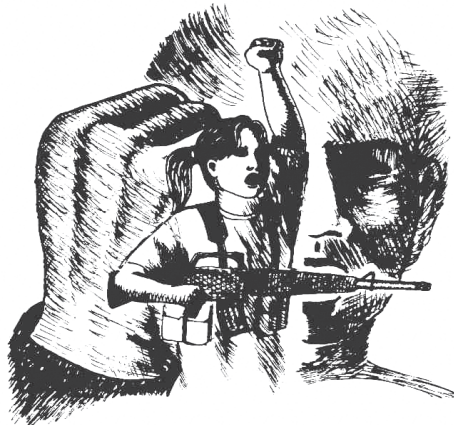
ni Ka Waya

nasaan na nga ba ako ngayon?
ang totoo'y hindi ko alam.
walang numero ang mga tahanang kubo.
walang pangalan ang mga daan dito.
Kasi nga't wala namang kalye't aspalto.
hindi ko maituturo sa mapa
kung alin-aling bundok na ang aming inakyat,
kung alin-aling ilog na ang aming tinawid.

pero hindi naman na mahalaga
kung eksaktong nasaan ka.

ang alam ko lang ay
mas malapit ako sa mga bituin,
mas malapit ako sa masa,
mas malapit ako sa mga kasama
at sa aking pinapangarap na sarili.

ang mahalaga'y alam kong
andito ang makatarungang digma ng mga inaapi
na siyang magsisigurado sa landas ng paglaya.

Kabataan a Mannalon, Tumakder ken Makidangadang!

Patricia Liwayway

Wen, kadagiti matak ket lua't kinasaem
Napalaus a rigat, aglawlaw a nalidem
Ania kadi't pagbanagan
Innak pagling-etan?
No gapu ken puon innak sublian
Gasut-gasut a tawenen nga indatay' gunggundawayan.

Ni apo't daga, inna kunkuna,
"Kukuak ti daga, ngarud, mangibingay ka.
Pagyamanam ketdi ta intalek ko kenka!
Di ka agkedked, awan maaramidam.
Kayat mo kadi, mapukawan ti pagbiagan?"

Talyawek man ti kataltalunan
Dasig a nangpabaknang
A mangparpartuat taraon ti kagimongan!
Daytoy a daga ti kakaisuna a biag
Saan ko nga itulok, agawen da pay kaniak!

Saan... saan akon a paallilaw
Ta dagiti umili, pungtot ti rumimrimbaw
Aah, ti rebolusyon ket gumilgil-ayaben iti
pagilian,
iti sangalubongan
Paset ko ti makilaok iti pannakilaban

Armas ket iggeman!
Putden ti kawar ti pannakaadipen!
Daytoy ti panggeddeng innak itakderan
Ket innak ipukpukaw iti sangapagilian,
Agbiag ti umili a magunggundawayan!!!

REBOLUSYONARYO A PANAGAYAT

Rebolusyonaryong Kasal

Ka Neen

Abala ang mga kasama
Ngayong umaga,
Ang paligid ay kulay pula,
Sa sayang dulot ngayon
Ng makauring kasal.

Hindi na kailangang ipaghanda
Ng magarang trahe de boda
O ng amerikanang de-kurbata,
Sapat na ang presentableng
kasuotan
At ang ningning sa kanilang mga
mata
Upang makumpleto ang gayak
Sa kanilang pag-iisa.

Hindi maitatago ang galak
At ang pag-ibig sa kanilang
katauhan
Habang kanilang inilalahad
Ang kasaysayan
Ng isang pag-iibigan.

Sa pagtatapos
Ng araw ng kasal,
Sisimulan naman nila,
Ang bagong araw na sila'y
magkasama
Magkahawak-kamay,
Isusulong nila,
Ang pag-ibig at pakikibaka.

Laylaydek ay Balasang

Ka Randolph

Laylaydek ay balasang
Kayat ko ay maila ka isnan kabilbiligan
Armas enmo gegem-an
Mangisakit isnan kaaduan

Agkuyog ta
Et umey tas kangatuan ay bilig
Mensapata ta
Ta maid tumaytaynan si esa ya esa

Pabaknangen nan padas isnan
rebolusyon
Adalen tan tukar di gubat
Ya papigsaen nan solibao* di
panggeddeng

Men arapaap ta ay dua
Ta gaw-aten ta nan
wayawaya
Pagadangdangen nan daya
Ya buklen rebolusyonaryo
ay pamilya

Solibao* - nainsigudan a tambol a matukar kagiddan ti gangsa ken dadduma nga instrumento a musikal iti sala a takik – sala dagiti etniko a Kankanaey iti Western Mountain Province ken Benguet

Dungdungoek a Balasang

Dungdungoek a balasang
Kayat ko a masabat ka iti kabanbantayan
Armas ti inka ginammatan
Mangisakit iti kaaduan.

Agkuyog ta
Sang-aten ta ti kangatuan a bantay
Agsapata ta a dua
Ta awan suminsina iti maysan maysa.

Pabaknangen ti kapadasan iti
panagrebolusyon
Adalen ti tukar ti gubat
Ken papigsaen ti solibao* ti
Panggeddeng.

Agarapaap ta a dua
Tapno gaw-aten ti wayawaya
Palabbagaen ta ti daya
Buklen ta ti rebolusyonaryo a
pamilya.

KANTA

Kasasaad iti Pandemya

Pinutar dagiti kabataan

Ti biag mi ditoy ili,
Narigat kasasaad mi
Ngem uray pay nu kastoy kami
Naragsak panagbiag mi

Awan pulos ti patinggana
Ti ibagbaga da a problema
Radio man wenno social media
COVID latta pagsasaritaan da

Gapu iti virus a simmangbay
Ti biag mi ket saan a rumang-ay
Kumarkaro pay a rumigrigat
Ti sitwasyon mi a marigrigat

Awan umno a tulong da
Korapsyon awan patinggana
Kwarta't umili napanda imbulsu
Sigud met nga aramid da

Serbisyo a medikal
Saan ketdi a militar
Ta isuda't mangidadaulo
Mangbutbuteng ti tattao

Rigat dagiti umili
Gibusan iti rebolusyon
Panagserbi dagiti kakadua
Umili ket agyamyamanda

Umili mulat tayo
Karbengan ilaban a husto
Rebolusyon ti sungbat
Iti mananggundaway a gubyrerno

Annuroten a Gabay

Ka Cliff

Pandag: A-D-E-A

I.
Pyudal-Burges panagrelasyon
Naisaknap iti gimong
Managgundaway a kultura
Adu ti nabiktima

II.
Kada maysa ket adda
Karbengan a demokrasya
Sumrek makipagrelasyon
Uneg ti organisasyon

III.
Pagannuroten a gabay
Rebolusyon a tarabay
Malapdan
managgundaway
Awan lumdaang ken
mapaay

IV.
Petpetan ti annuroten
Nairut a suroten
Ipraktika kamulatan
Agtultuloy iti tignayan

V.
Rebolusyonaryo nga ORS
Iwaksi pyudal ken burges
Panagtignay ket natalged
Nu awan ti makalapped

VI.
Naindasigan nga ayat
Kangrunaan nga iwayat
Saan met a mabaybay-an

Ayat a pampersonal

VII.
Isu a masa ken kadua
Nu prinsipyo ket nagduma
Problematiko a pamilya
Agturong iti panagsina

VIII.
Amirisen ti problema
Bunga bulok a sistema
Nawaya't masakbayan
Pamilya maragsakan.

Salidummay Gardinero

BHB-Ifugao

Tono: Montanyosa

I.

Masapa a mariing, mapanak iti
garden
Agmalem agrabaho, ipapati ti
gaget ko
Kakuyog kapamilya, kaub-ubbo
kaaruba
Gagangay iti ubra, sakit bagi ti
marikna

II.

Dati ket adu't kamote, nalawa
inum-an mi
Naisukat ti produkto natnateng a
panglako
Problema ti kapital, nailumlom
iti utang
Naragsak met no maminsan,
mayat presyo no matsambaan

III.

Pasaray met nababa produkto
agrikultura
Presyo abono, pestisidyo ken
abasto ket ngumatngato
Maisimpa kuma pay ti plete,
natnateng a lako mi
Ania garud ti pamay-an
remedyo masarakan

IV.

Sistema a pasuplay, nagbalin a
gagangay
Adda ti pananggundaway,
gardinero agsinnaay
Intay garud amirisen, problema
dumagdagsen
Kakailian intay timbangan
Kasano a risuten

V.

Biag tayo a gardinero, pasaray
nakagalot
Sistema ti linnakoan,
simmaknap nagrairan
Kontrol da ti merkado,
kapitalista a palalo
Ay apo ti rigat na, bannog tay'
pagbakkangan da

VI.

Dayta pay a gobyerno, panunot
agpabakkang
Mannalon, gardinero inda pay
binaybay-an

Panangidadanes a nailyan,
umili kabanbantayan
Nainayon pay ti IBP, ramut iti
adu a parikut mi

VII.

Gardinero agriing tayo,
karbengan itandudo
Lallakay babbai agtutubo,
masapul Rebolusyon nga
agrario
Rebolusyon Pilipino, intayo
makisilpo
Masapul urnos tayo,
kangrunaan ti armado

Gun-oden ti Balligi

Ka Gabriel

Am C
Dong dong ay sidong ilay
Am C
Insinalidumma-ay
Am G
Dongdong ay sidong ilay
Am
Insali salidummay

Narimat pakaistoryaan
Ti appo a limmaban
Natured a nakiranget
Iti gamrud a ganganaet

Daga inda inaywanan
Ili inda dinepensaan
Saan da pinalubosan
Ti puli ket maawan
Dong dong ay . . . .

Umili nainsigudan
Nagtaudan, salakniban
Itultuloy ti laban
Panaggundaway ket
gibusan

Nailian a minorya
Intero a Cordillera
Ipursige ti tignayan
Umaddang Kaigorotan
Dong dong ay . . . .

Ti timpuyog ti masa
Tumibtibker, lumawlaw
Naregta, militante
Lumablaban nga umili

Papigsaen ti sadiri
Armado nga umili
Iyabante ti dangadang
Wayawayaya, masakbayan

Dong dong ay sidong ilay
Insinalidumma-ay
Dongdong ay sidong ilay
Insali salidummay
Ti dangadang iyabante
Gun-oden ti balligi (2x)

Tignayan a masa, gubat a gerilya

Tono: Here comes the sun

BHB-Abra

(FM7-CM7-Em7-G- D-A7)2x

D
Tignay masa, ikamada
G E7 D
D9
Gubat a gerilya, manamnama
ilarga

D G A7
paandaren intero a makinarya
D G A7
Ipalawa timpuyog dagiti masa

SI-CA, pulong masa
Propaganda, PADEPA ken OKP
Partidista agsanay ken
agsuro da
Idauloan ROMs,
MB, alyansa
Agreb ilaban,
Daga nagtaudan
Karbengan,
ilaban

Tignayan a masa,
gubat a gerilya 2x

Ti pasismo terorismo ni Rodrigo
Kas aso-aso, amo na imperyalismo
Sangoen paayen, oplan ti rehimen
Ket rippuogen
Hukbong Bayan kasapulan
papigsaen
Kabataan ken MB intay
pasampaen!
Tignay masa, ikamada
Gubat a gerilya, manamnama
ilarga

Tignayan a masa, gubat a gerilya 2x

Igpaw mga Kasama BHB-Mountain Province

I

Ang apoy ng digmaa'y tulad ng sa
kaingin
Ito ay paghahanda sa muling
pagtanim
Tagumpay ang pagpunla, pagyabong
at pag-ani
Sagana, katarunga't payapa'y
namayani

II

Ang Bagong Hukbong Bayan,
pinanday ng kasaysayan
Tulad ng ilog ang kanyang
katapangan
Hindi nasasaid, at tulad ng hangin
Sa lahat ng dako ang kanyang
paglaban

Chorus I
Igpaw, mga kasama!
Higpitan ang hawak sa ating dakilang
layunin
Ating pagkakaisa at sa masa
Bukal ng ating lakas

III
Ang hamon ng panaho'y matapang na
suungin
Bigwas ng kaaway ay harapin at biguin
Hindi papipigil at hindi patitinag
Ating pangibabawan ang
konserbatismong militar

Chorus II
Igpaw, mga kasama!
Tayo ay kikilos sa iisang atas at
kumpas
Harapin ang kabangisan ng kaaway
Kamtin ang mas malalaking tagumpay

IV
Lumalawak ang paglaban ng aping
sambayanan
Binigkis ng
proletaryong diwa at
pananaw

Hindi malilihis at hindi maliligaw
Partido Komunista ang ginintuang
tanglaw

Chorus III
Igpaw, mga kasama!
At ating gagapiin ang mga balakin ng
mapang-api
Huwag nating hayaang maagaw
Ang mga nakamit at naani

Chorus IV
Igpaw, mga kasama!
At ating tuntunin ang landas ng
pagwawasto
At susulong sa pagkakapatas
Hanggang sa tagumpay!
(Repeat Chorus IV)

Coda
At susulong sa pagkakapatas
Hanggang sa tagumpay!

Agreb a Kampanya

(Salidummay)

Ka Olin

Ti AGREB a kampanya
Kaammuan ket mapalawa
Maipagna a programa
Agserbi iti masa

Intayo pagadalan
Kasasaad ti kabuklan
Serbisyo ken kabiagan
Pagrang-ayan ti kaaduan

Nalawa a masa riingen
Organisaen, patignayen
Ti agreb padur-asen
Organisasyon patibkeren

Ti masa a mannalon/ basaran
saray ti mannalon

Lumawlawa panagtitipun
Pigsa da ti mangiduron
Panag-abante ti rebolusyon

Ti AGREB ti solusyon
Tapno umadu ti taraon
Mangtulong ti mannalon
Pagimbagan agnanayun

Ti AGREB ket mangibunga/
kasabay na
Nalawa a baseng masa/ natibker a
baseng masa
Adu sumampa iti NPA
Lablabanan ket agballigi

Pairtengen tignayan masa
Urnongen ti nalawa
Tumibker panagkaykaysa
Problema maresolba/ marisut ti
problema

Ti linya a naindasigan
Saan tayo nga ibbatan/ nairut a
petpetan
Isu ti mangidalan
Turongen ti dangadang

Intay garud itandudo
Rebolusyonaryo nga agraryo
Tarabay ken prinsipyo
Panagballigi ti DRU.

Gubat Ti Umili

Ka Gabriel

1

Kakadua ipursige ipraktika
Dagiti prinsipyo ken teorya
Ti gubat a gerilya ahay
Adu't balligi a nagun-odan
Nabaknang a kapadasan
Ay ay salidummay

2

Pang-iggeman tignay nga opensiba
Ken batayan a taktika
Dumurdur-as a teknika ahay
Ti tibker tay a lumaban
Matenneb iti pagbabakalan
Ay ay salidummay

Koro 1

Ti Hukbo, say-ang ti dangadang
Natured a lumablaba ahay
Ti masa, nairok katinnulongan
Mangpartuat pakaistoryaan
ahay
Insali-salidummay

3

Ti agreb, naregget nga
intay iwayat
Mannalon a marigrigat
Kangrunaan a mangiruswat
ahay
Pyudalismo ket labanan
Nalawa a kaaw-awayan
Ay ay salidummay

4

Patignayen rinibo a kabataan
Namnama ti masakbayan
Mangisakap panawagan ahay
Pandayen ti kinaregta da
Pagtaudan adu a pasampa
Ay ay salidummay

Koro 2:

Mannalon naruay a maruk-atan
Dangadang a naindasigan ahay
Tignayan a dumaldalluyon
Agraryo a rebolusyon ahay
Insali-salidummay

5

Ipangato ken ikonsolida
Organisasyon masa
Milisya ken OKP ahay
Patibkeren panangidaulo
Lokal nga organo ti Partido
Ay ay salidummay

Koro 3

Nairteng a gubat a gerilya
Nasaknap nga ilarga ahay
Umun-uneg a base a masa
Ipinget nga ipalawa ahay
Insali-salidummay

6

Kumpanya a larangang gerilya
Naregta a tignay masa
Ken taktikal nga opensiba ahay
Addang-addang nga umabante
Martsa ti BHB ken umili
Ay ay salidummay

Ulitin Koro 1

Uuuuway
Uuuuway

